

Názov ústavného projektu: **Prieskum stredného Považia**

Projekt s podporou štátu: R-08/064

Vedúci projektu: doc. PhDr. Lubomíra Kaminská, CSc.

Spolupracovníci z AÚ SAV: Mgr. Ondrej Žaár

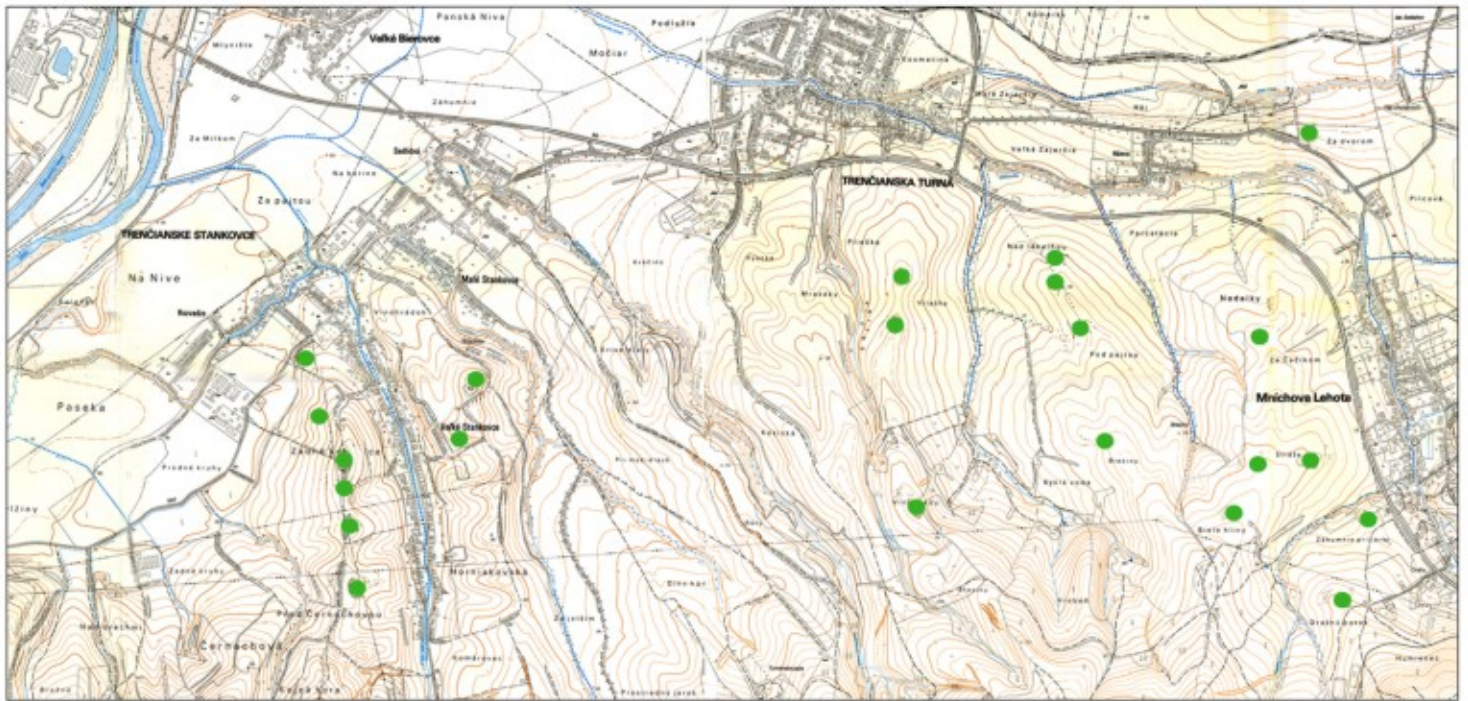
Spolupracovníci z iných inštitúcií: Mgr. Adrián Nemergut (doktorand na FF MU Brno)

Hlavnou kultúrou staršej doby kamennej, ktorá dominuje na Považí, je mladý gravettien nazývaný aj *kultúra hrotov s vrubom*, ktorej trvanie je vymedzené obdobím medzi 24 000 až 20 000 rokmi. Azda kvôli meniacim sa klimatickým podmienkam sa koncentrácia gravettienskeho osídlenia preniesla z južnej Moravy na západné Slovensko. Považie tak vytvorilo priestor pre pohyby ľudských skupín (sledujúcich stáda zvierat alebo prinášajúcich kamennú surovinu) zhruba v smere sever – juh a bolo taktiež prostredníkom medzi územím Krakovska na severe a Dolného Rakúska na juhu.

Na severnej Morave pokračoval vývoj mladého gravettien a doložené sú mnohé kontakty medzi Považím a priestorom Moravskej brány ako aj na lokalitách v okolí Uherského Hradišťa. Na slovenskej strane sa najsevernejšie gravettienske osídlenie koncentruje v Trenčianskej kotline. Vlársky priesmyk bol miestom prechodu a zároveň zdrojom kvalitnej suroviny na výrobu štiepaných kamenných nástrojov - radiolaritu. Gravetienski lovci a zberači nim prechádzali na územie severnej Moravy a južného Poľska, kde získavali pazúriky, v opačnom smere prenikali kvôli radiolaritu. Na Považí zaznamenávame dve veľké koncentrácie gravettienskeho osídlenia: prvá je v okolí Moravian nad Váhom, Banky a Ratnoviec, druhá, nedávno zistená, je južne od Trenčína (Trenčianske Stankovce, Trenčianska Turná, Mníchova Lehota) s najdôležitejšou lokalitou Trenčianske Bohuslavice. Paleolitické kultúry mali vlastnú sídliskovú stratégiu, ktorá vychádzala z toho, že pre zakladanie táborísk sa vyberali miesta, zodpovedajúce podmienkam, ktoré si nositeľom danej kultúry najviac vyhovovali. Cieľom projektu **Prieskum stredného Považia** bolo zistenie základných charakteristík, ktoré boli rozhodujúce pre opakované či krátkodobé osídlenie polohy ľuďmi gravettienskej kultúry.

Prvou fázou bola analýza umiestnenia gravettienských táborísk v krajine, spojená so snahou rozpoznať ich spoločné, z reliéfu krajiny vyplývajúce vlastnosti, ich presná fixácia v teréne a vytvorenie mapových podkladov. Z toho dôvodu sme realizovali prieskum lokalít rôzneho zamerania, z ktorého vyplynula zhodná charakteristika obidvoch regiónov. Lokality sú situované na sprašových chrbtoch orientovaných do bočných údolí, ale vždy s dobrým výhľadom na veľkú rieku – Váh., v nadm. v. 230 – 270 m n.m. V obidvoch prípadoch ide

skôr o hustú sieť opätovne obnovovaných osídlení, ktorej súčasťou boli aj ateliéry na prvotné spracovávanie kamennej suroviny. Dôležitú úlohu zohrali aj tam sa vyskytujúce minerálne pramene. Domnievame sa, že detailným sledovaním štruktúry osídlenia budeme môcť vyhodnotiť aj poznatky o enviromentálnych stratégiách a sociálnej organizácii gravettienu.

Mapa paleolitických lokalít v katastrach obcí Trencianska Turná, Trencianske Stankovce a Mníchova Lehota.

